

Δημήτρης Γρηγορόπουλος

Οι δέκα μικροί ...Νέγκρι της ΕΕ

Απολογητής του ευρώ-σφαγείου

Στη συζήτηση για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη θέση της Αριστεράς σ' αυτήν παρενέβη με ενδιαφέρουσα [συνέντευξη στην Εφημερίδα των Συντακτών](#) (17/9) ο γνωστός Ιταλός διανοητής Τόνι Νέγκρι. Ο Νέγκρι αυτοχαρακτηρίστηκε ως «ενεργός διεθνιστής», απορρίπτοντας κατηγορηματικά τις σκέψεις περί αποχώρησης ή διάλυσης της ΕΕ. Θεωρεί την ΕΕ μονόδρομο όχι απ' τη συστημική αλλά από κομμουνιστική σκοπιά! «Ο κομμουνιστικός αγώνας σήμερα είναι εφικτός μόνο σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ένας οικονομικός αγώνας για να είναι αποτελεσματικός μπορεί να διεξαχθεί μόνο στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής επικράτειας».

Ασκώντας κριτική στις αριστερές δυνάμεις και τους διανοούμενους που ζητούν την έξοδο και διάλυση της ευρωζώνης και της ΕΕ, χαρακτηρίζει αυτές τις δυνάμεις σεχταριστικές και εθνικιστικές, «που δεν κατανοούν ότι μ' αυτή τους τη συμπεριφορά δεν κάνουν τίποτε άλλο παρά να βοηθούν την ανάπτυξη της Δεξιάς».

Θεωρεί την Ευρώπη προνομιακό χώρο για τον κομμουνιστικό αγώνα, γιατί η Ευρώπη αποτέλεσε και αποτελεί χώρο στον οποίο η ταξική πάλη είναι θεμελιώδης πραγματικότητα. Δεύτερο, γιατί θεωρεί ότι στην Ευρώπη στη διάρκεια της παγκοσμιοποίησης μπορεί να αναπτυχθεί ο διεθνισμός και να σημειωθούν «πολύ σημαντικά βήματα για την ανάπτυξη και την εξέλιξη της ανθρωπότητας». Θεωρεί ότι ο διεθνισμός είναι συμβατός με την παγκοσμιοποίηση και ιδιαίτερα με μια μορφή της, όπως η ΕΕ γιατί υιοθετεί την άποψη ότι η παγκόσμια αγορά έχει υπερβεί τον ιμπεριαλισμό και τον εξοντωτικό ανταγωνισμό, όπως μαρτυρεί η ισχυροποίηση της αλληλεξάρτησης των καπιταλιστικών οικονομιών στην παγκοσμιοποίηση και το «αμοιβαίο όφελος» που προκύπτει απ' αυτήν.

Υιοθετεί ουσιαστικά μίαν αντίληψη παρεμφερή με τη θεωρία του υπερϊμπεριαλισμού του Κ. Κάουτσκι, στην οποία οι ανταγωνισμοί δεν εκλείπουν, αλλά δεν φτάνουν σε βαθμό παροξυσμού, που να οδηγεί σε παγκόσμιο πόλεμο και να αποτρέπει προοδευτικές εξελίξεις.

Εκτιμώντας ότι ο ΣΥΡΙΖΑ αποτελεί «μια σημαντική εμπειρία ανανέωσης της ευρωπαϊκής ελπίδας», φρονεί ότι ο ΣΥΡΙΖΑ θα μπορέσει να οδηγήσει την Ελλάδα στην ανάκαμψη, μόνο αν ανακάμψει και το κομμουνιστικό κίνημα στην Ευρώπη και προσφέρει διεθνιστική βοήθεια στο ελληνικό κίνημα. Διαπράττει όμως δύο θεωρητικές συνδεμένες αυθαιρεσίες: Όπως προείπε, θεωρεί ότι «ο κομμουνιστικός αγώνας σήμερα είναι εφικτός μόνο σε ευρωπαϊκό επίπεδο». Δεύτερο, αναπόδεικτα ισχυρίζεται ότι μόνον επομένως εντός της ΕΕ μπορεί να υπάρξει διεθνιστική κομμουνιστική αλληλεγγύη και προοδευτική εξέλιξη. Απ' αυτή τη θετικότητα της ΕΕ προκύπτει και η αρνητικότητα της διάλυσής της. Τη διάλυση της ΕΕ δεν μπορεί να θέλουν αριστερές δυνάμεις (εκτός από κάποιες «σέχτες») αλλά οι δεξιές δυνάμεις. Η διάλυσή της θα οδηγήσει σε πολέμους και «όλα τα τραγικά δεινά που σηματοδότησαν την ευρωπαϊκή ιστορία».

.....

Με καμιά έννοια λοιπόν η ΕΕ δεν αποτελεί προοδευτικό εγχείρημα. Απεναντίας, από τη φύση της ως ιμπεριαλιστικός οργανισμός, και ιδιαίτερα στο στάδιο του ολοκληρωτικού καπιταλισμού, υποθάλλει την αντιλαϊκή πολιτική, οξύνει την εκμετάλλευση, επιβάλλει ασφυκτική λιτότητα, κατακρεουργεί τα δικαιώματα, ενισχύει την ακροδεξιά, αντιμετωπίζει με αναλγησία τους μετανάστες, συμμετέχει ή και πρωταγωνιστεί σε ιμπεριαλιστικούς πολέμους.

Κομμουνισμός και ΕΕ: δύο θανάσιμοι εχθροί

Τον κοσμοπολιτισμό της παγκοσμιοποίησης ο Νέγκρι τον συνδέει μ' έναν ακραίο αντιεθνισμό, που εκφράζει ο αφορισμός του: «Τα έθνη υπήρξαν η χειρότερη επινόηση της ανθρώπινης ιστορίας». Αυτή η ανιστόρητη αντίληψη εξετάζει με ηθικά κριτήρια το έθνος, αξιολογώντας το ισοπεδωτικά ως «χειρίστη επινόηση της ιστορίας» και όχι με υλιστικά κριτήρια ως αναπόφευκτο προϊόν και όρο της αστικής κυριαρχίας, ούτε με ταξικά κριτήρια, αντιδιαστέλλοντας το έθνος της προοδευτικής περιόδου της αστικής τάξης απ' το έθνος των αντιιμπεριαλιστικών επαναστάσεων στον τρίτο κόσμο, το έθνος

των εργαζομένων απ' τη μια και το έθνος των καπιταλιστών απ' την άλλη. Η απόρριψη του έθνους συλλήβδην ως αντιδραστικότατο μορφώματος και η ενοχοποίησή του γενικά και διαταξικά απ' τον Νέγκρι για τους πολέμους και τα «τραγικά δεινά που σηματοδότησαν την ευρωπαϊκή ιστορία», αιτιολογεί την κομβική αντίληψή του ότι το έθνος – κράτος δεν μπορεί να αποτελέσει το πεδίο ρήξης και χειραφέτησης της εργατικής τάξης απ' τα καπιταλιστικά δεσμά.

Η αποδέσμευση μιας χώρας από την ΕΕ αποτελεί πραγματική διεθνιστική πολιτική

Ιδιαίτερα σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης και ολοκληρώσεων, όπως η ΕΕ, ο Νέγκρι πρεσβεύει ότι η κομμουνιστική πάλη δεν μπορεί να ευοδωθεί στα πλαίσια ενός έθνους – κράτους λόγω συντριπτικής υπεροχής της αστικής τάξης. Μόνο με αμοιβαία διεθνιστική βοήθεια των κινημάτων στις χώρες της ΕΕ, όρος που είναι ή θα είναι δυνατός με τον συνεχή εκδημοκρατισμό του θεσμικού πλαισίου της, είναι πραγματοποιήσιμος ο σοσιαλιστικός μετασχηματισμός στην ΕΕ. Επιπλέον, η αποδυνάμωση λόγω αποχωρήσεων ή και πολλώ μάλλον η διάλυση της ΕΕ θ' αποτελέσει πηγή αντιδραστικών εξελίξεων.

Γι' αυτό, κατά τον Νέγκρι, οι αριστερές δυνάμεις αντιφάσκουν προς την αποστολή τους, αν προωθούν την αποδέσμευση της χώρας τους απ' την ΕΕ και το χειρότερο αν προωθούν τη διάλυσή της. Αυτούς τους σκοπούς υπηρετούν οι ακροδεξιές και εθνικιστικές δυνάμεις, γιατί έξω απ' το πλαίσιο της ΕΕ θα μπορέσουν να εφαρμόσουν την αντιδραστική πολιτική τους, ακόμη και να εγκαθιδρύσουν αντιδραστικά καθεστώτα. Επιπλέον, όπως αποδεικνύει η ιστορία, ο εθνικισμός, τροφοδοτεί πολεμικές συρράξεις, ενώ η ρατσιστική πολιτική τους, σε εποχή μεταναστευτικών ροών, θα οξύνει τις αντιθέσεις.

Αυτή η αντίληψη του Νέγκρι δεν είναι νέα. Έλκει την καταγωγή της απ' τον πάλαι ποτέ ευρωκομμουνισμό, που συμπύκνωνε αυτή τη θέση στο σύνθημα «Ευρώπη των λαών». Τη θέση αυτή πρόβαλλε και ο ΣΥΡΙΖΑ ως το 2012, επικρίνοντας ως εθνικιστική την αντικαπιταλιστική πολιτική εξόδου και διάλυσης της καπιταλιστικής ΕΕ. Στη συνέχεια, μετασχηματίστηκε στον ιδεολογικό λόγο του ΣΥΡΙΖΑ στη «συμμαχία του Νότου», που διακήρυττε ότι θα ανέτρεπε την πολιτική λιτότητας που επιβάλλει ο Βορράς. Αυτή η σύγκλιση των κρατών – μελών της ΕΕ στη Μεσόγειο αναθερμάνθηκε με την πρόσφατη σύνοδό τους στην Αθήνα.

Η προσπάθεια του ΣΥΡΙΖΑ να αξιοποιήσει τις θέσεις του Νέγκρι έχει ως αντικειμενική βάση

τη σύμπτωσή τους στην αντίληψη ότι η ΕΕ αποτελεί μονόδρομο για την πρόοδο, την αλλαγή ή και το σοσιαλισμό.

Υπάρχει όμως και η ειδοποιός διαφορά. Ο Νέγκρι και άλλοι μεταμαρξιστές διανοούμενοι αναφέρονται στο κομμουνιστικό όραμα, έστω με μια ουτοπική λογική (αυτομετασχηματισμός της ΕΕ σε σοσιαλιστικό μόρφωμα) που ακυρώνεται όμως απ' αυτή τη λογική. Απεναντίας, η παλιά και νέα σοσιαλδημοκρατία, έχουν περιοριστεί ουσιαστικά στην άμβλυνση της πολιτικής της λιτότητας, που επιβάλλει το Δημοσιονομικό Σύμφωνο. Στη συνάντηση της Αθήνας οι επτά μεσογειακές χώρες της ΕΕ δεν αξίωσαν να καταργηθεί αλλά απλώς να παραβιαστούν κάποιοι κανόνες (ομιλία Τσίπρα) του Δημοσιονομικού Συμφώνου.

Ο Νέγκρι αποτιμά θετικά την εμπειρία ΣΥΡΙΖΑ και θεωρεί ότι μπορεί το εγχείρημά του να ευοδωθεί «αν ανακάμψει το κομμουνιστικό κίνημα στην ΕΕ, που θα έχει προτάξει τον όρο Ευρώπη» και προσφέρει τη διεθνιστική συνδρομή του στην προσπάθεια του ΣΥΡΙΖΑ.

Ο διεθνισμός αποτελεί θεμελιώδη αξία ασφαλώς του εργατικού κινήματος. Είναι αρχή που εντός της ΕΕ πρέπει να εκφράζεται ως διεθνική αλληλεγγύη και αλληλοϋποστήριξη των εργατολαϊκών κινημάτων. Αποτελεί όμως στρέβλωση και αναίρεση της έννοιας του διεθνισμού η αξίωση του Νέγκρι να παρασχεθεί διεθνιστική βοήθεια απ' τις ριζοσπαστικές κομμουνιστικές δυνάμεις εντός της ΕΕ στην κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, που έχει συμμαχήσει από σαφώς υποδεέστερες θέσεις, με το κεφάλαιο της ΕΕ, απαιτώντας απλώς σχετική βελτίωση της θέσης της ελληνικής αστικής τάξης, με κάποια ψιχία και για τα εργατολαϊκά στρώματα, ώστε να καταστέλλεται η εξεγερσιακή τάση τους.

Γενικότερα, ο εξωραϊσμός του ευρωενωσιακού εγχειρήματος απ' το Νέγκρι είναι αβάσιμος. Απεναντίας, η ΕΕ απ' τη φύση της ως ιμπεριαλιστικός οργανισμός, και ιδιαίτερα στο στάδιο του ολοκληρωτικού καπιταλισμού, υποθάλλει την αντιλαϊκή πολιτική, οξύνει την εκμετάλλευση των υποτελών τάξεων, επιβάλλει ασφυκτική λιτότητα, κατακρεουργεί τα δικαιώματα, ενισχύει αντικειμενικά (και υποκειμενικά σε ορισμένες περιπτώσεις) την ακροδεξιά, αντιμετωπίζει με αναλγησία τους μετανάστες, συμμετέχει ή και πρωταγωνιστεί σε ιμπεριαλιστικούς πολέμους (Γιουγκοσλαβία, Συρία, Λιβύη κ.ά.). Με καμιά έννοια λοιπόν η ΕΕ δεν αποτελεί προοδευτικό εγχείρημα.

Εμφανέστατα αβάσιμη είναι και η θέση του Νέγκρι ότι η ΕΕ αποτελεί «θερμοκήπιο» του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού, το μοναδικό μάλιστα σε παγκόσμιο επίπεδο. Συμβαίνει το εκ διαμέτρου αντίθετο. Ένα ριζοσπαστικό κίνημα σε μια χώρα της ΕΕ υποχρεώνεται να αντιπαλέψει όχι μόνον εναντίον της αστικής τάξης της χώρας του, αλλά

εναντίον της ενωμένης δύναμης συνολικά των αστικών τάξεων της ΕΕ. Επίσης, αν υπάρξουν ριζοσπαστικές δυνάμεις διατεθειμένες να συνδράμουν διεθνιστικά αυτό το εγχείρημα, θα πληγούν και αυτές σε σκληρά απ' την υπεραντιδραστική ΕΕ.

Είναι απορίας άξιο πώς ένας διανοητής του διαμετρήματος του Νέγκρι θεωρεί την ΕΕ προνομιακού χώρο για την ανάπτυξη του προλεταριακού διεθνισμού και γενικά του κομμουνιστικού κινήματος, όταν αυτή αξιολογεί τον κομμουνισμό ως εξίσου αντιδραστικό με το φασισμό. Η αποτελεσματικότερη απάντηση στο Νέγκρι και σ' όλους τους λάτρες, δεξιούς και αριστερούς, της ΕΕ είναι η επίτευξη της αντικαπιταλιστικής αποδέσμευσης σε μια ή περισσότερες χώρες της ΕΕ που θα αποδείξει: Ότι η ένταξη στην ΕΕ δεν είναι μονόδρομος, ενώ θ' αποτελέσει πόλο έλξης και παραδειγματισμού και θα παρέχει πραγματική και ανιδιοτελή διεθνιστική βοήθεια, όπως παραδειγματικά η Κούβα.

Δημοσιεύθηκε στο ΠΡΙΝ, 25.9.2016